

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1941 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar i statens allmänna fastighetsfond och statens utlåningsfonder jämte en i ämnet väckt motion.
(3:e avd.)

1:o) **Inlösen av vissa byggnader vid statens anstalt för fallandesjuka.** I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1941/42 har Kungl. Maj:t i avseende å kapitalinvesteringar i statens allmänna fastighetsfond (kapitalbudgeten, bilaga 2, punkt 2, sid. 2—4 av ett vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 3 januari 1941) föreslagit riksdagen att till Inlösen av vissa byggnader vid statens anstalt för fallandesjuka för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 9,000 kronor.

Framställningen avser vissa Jönköpings kristliga ynglingaförening tillhöriga byggnader och anläggningar å fastigheten Fiskartorpet, som föreningen på sin tid arrenderat av föreningen Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka. Enligt arrendekontraktet, som numera utlupit, är jordägaren skyldig att vid arrendetidens utgång lösa vissa angivna arrendatorn tillhöriga byggnader. Med övertagandet av Vilhelmsroanstalten har nämnda förpliktelse överflyttats på staten.

Av det äskade beloppet belöpa 8,000 kronor å byggnader och anläggningar, beträffande vilka lösenskyldighet sålunda föreligger. Det återstående beloppet, 1,000 kronor, avser vissa byggnader och anordningar, som icke omfattas av berörda skyldighet, men som ändock ansetts böra inlösas.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Inlösen av vissa byggnader vid statens anstalt för fallandesjuka* för budgetåret 1941/42 såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond anvisa ett reservationsanslag av 9,000 kronor.

2:o) **Statens bosättningslånefond.** Kungl. Maj:t har i avseende å kapitalinvesteringar i statens utlåningsfonder (punkt 5, sid. 5—8) föreslagit riksdagen att till Statens bosättningslånefond för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Enligt gällande kungörelse om statliga bosättningslån (S. F. S. nr 809/1937) må sådant lån icke beviljas till högre belopp än ettusen kronor. Såsom villkor för erhållande av bosättningslån gäller bland annat, dels att de lånesökande gjort sig kända för skötsamhet och ekonomisk förtänksamhet ävensom, i den mån betingelser härför förelegat, ådagalagt sparvilja, dels ock att, där de lånesökande äro äkta makar, låneansökningen avlämnats inom sex månader från äktenskapets ingående. Bosättningslån skall förräntas efter fast, vid lånets beviljande bestämd räntefot. Å bosättningslån skall erläggas amortering i sådan ordning, att lånet är återbetalt senast fem år efter utlämnandet. Ansökan om lån prövas av riksbanken, som ock utbetalar beviljade lån och uppbär förfallen ränta och amortering.

Hittills hava å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder till ifrågasvarande ändamål anvisats sammanlagt 17,000,000 kronor.

I skrivelse den 10 oktober 1940 hava *fullmäktige i riksbanken* dels lämnat vissa uppgifter beträffande berörda låneverksamhet, dels ock uttalat sig rörande behovet av anslag för verksamheten under nästa budgetår. Utgående från den under sistförflutna budgetåret inträdda ökningen av de utestående lånen hava fullmäktige beräknat medelsbehovet för nästa budgetår vid oförändrade grunder för låneprövningen till 2,400,000 kronor. Fullmäktige hava emellertid — i syfte att begränsa statens utgifter — ifrågasatt en sänkning av nuvarande lånemaximum, 1,000 kronor, eller också en strängare behovsprövning än den som hittills förekommit. Från denna utgångspunkt beräknas de tillgängliga medlen räcka även under hela eller i varje fall större delen av nästa budgetår. Med anledning härav hava fullmäktige avstyrkt anvisande för nästa budgetår av ytterligare anslag till bosättningslånefonden.

I sin framställning hava fullmäktige jämväl framhållit, att såsom förutsättning för erhållande av bosättningslån i princip borde uppställas det villkoret, att låntagarna vore försäkrade i någon form och då i första hand sjukförsäkrade. Detta utgjorde nämligen enligt fullmäktiges mening ett kriterium på vederbörandes förtänksamhet i ekonomiska frågor. Undantag från en sådan fordran borde dock kunna medgivas, när särskilda förhållanden därtill föranledde.

En minoritet inom fullmäktige har — under hänvisning bland annat till att det återflöde i form av amorteringar till fonden, som man eljest hade att räkna med, på grund av militära inkallelser och andra orsaker torde komma att väsentligt nedgå — ansett, att ett anslag av 3,000,000 kronor borde anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Förevarande låneverksamhet synes mig vara av den beskaffenhet, att densamma bör fullföljas jämväl under nu rådande statsfinansiella läge. Givetvis är det emellertid angeläget, att verksamheten handhaves med stor sparsamhet. Sålunda bör tillses, att lån icke utlämnas till högre belopp än som i varje fall befinnes verkligen erforderligt. Tillräckliga skäl att nedsätta nuvarande lånemaximum synas mig däremot icke föreligga. Det i fullmäktiges

skrivelse framlagda förslaget att i regel för erhållande av lån skulle fordras, att låntagarna äro i någon form försäkrade, i första hand sjukförsäkrade, anser jag mig böra biträda. Då erfarenheten givit vid handen, att det någon gång kan möta svårigheter för äkta makar att ingiva låneansökan inom den föreskrivna tiden av sex månader från äktenskapets ingående, förordar jag vidare, att riksbanken erhåller bemyndigande att i särskilt ömmande fall lämna lån, även om ansökan ingivits efter det sagda tid förflutit.

Vad angår frågan, huruvida anslag för nästa budgetår bör anvisas för förstärkning av bosättningslånefonden, är jag av den uppfattningen, att denna fråga bör besvaras jakande, främst med hänsyn därtill att man lär ha att räkna med en avsevärd nedgång i de belopp, som i form av amorteringar komma att under innevarande och nästa budgetår inflyta till fonden. Att närmare uppskatta det föreliggande anslagsbehovet erbjuder uppenbarligen vissa svårigheter. Det synes mig emellertid lämpligt, att anslaget — på det sätt en minoritet inom fullmäktige förordat — för budgetåret 1941/42 bestämmas till 3,000,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling upptagit en inom andra kammaren av herrar *W. Sundström* i Skövde och *J. A. Persson* i Tidaholm väckt motion, nr 1, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga sådan ändring av § 5 stycket 5 i Kungl. Maj:ts kungörelse den 30 september 1937 om statliga bosättningslån (S. F. S. nr 809/1937), att vid beräkning av den tid, som förflutit mellan äktenskapets ingående och ansökans ingivande, den tid, under vilken den manlige sökanden varit inkallad till värnpliktstjänstgöring eller förstärkt försvarsberedskap, ej därvid skall tagas i betraktande.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande, hänvisas till motionen.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att ifrågavarande låneverksamhet bör fullföljas jämväl under rådande statsfinansiella läge, därvid utskottet utgår från såsom självfallet, att lån icke utlämnas till högre belopp än som i varje särskilt fall befinnes erforderligt. I likhet med departementschefen finner utskottet vidare motiverat, att för erhållande av lån i regel kräves, att låntagarna äro i någon form försäkrade, i första hand sjukförsäkrade.

Utskottet.

Utskottet har icke heller något att erinra mot att riksbanken bemyndigas att i ömmande fall lämna lån till äkta makar, även om ansökan ingivits, sedan sex månader förflutit efter äktenskapets ingående. Ett dylikt bemyndigande inrymmer enligt utskottets uppfattning tillräckliga möjligheter att beakta de svårigheter i förevarande hänseende, som berörts i motionen II:1 och som sammanhånga med inkallelse till värnpliktstjänstgöring eller förstärkt försvarsberedskap. Vid sådant förhållande synes utskottet anledning icke föreligga att hos Kungl. Maj:t påkalla ändring av gällande kungörelse i ämnet av det innehåll, varom i motionen hemställts.

Under återopande av det anförda och då Kungl. Maj:ts beräkning av anslagsbehovet icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

a) att riksdagen må till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1941/42 såsom kapitalinvestering i statens utlåningsfonder anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor;

b) att motionen II: 1 må anses besvarad genom vad utskottet anfört.

Stockholm den 14 mars 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Bergman, Lindström, Sven Larsson, Karl Magnusson, Bäcklund, Björkman, friherre De Geer, Nisser* och *Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Persson* i Falla, *Holmdahl, Bergström, Wallentheim, Viklund*, fru *Alvén* och herr *Hansson* i Rubbestad.
